

Tájidegen fafajták a hazai erdőkben

Megjegyzések a Népszava 2000. november 3-i számában megjelent cikkhez

A fenntartható fejlődés, a környezet- és természetvédelem hosszú távon sikeres műveléséhez kiművelt emberfők sokaságára van szükségünk. Az MTA elnöke a Tudomány Napja alkalmából tudásközpontú társadalom létrehozását kezdeményezte a tudomány jelentős felértékelődése miatt. Úgy véljük, a jogi előírásokban megfogalmazott közérdek érvényesítéséhez közös feladatunk a lehiggadt közélet, a realitásokkal számot vető, toleráns, segítőkész közszellem létrehozása.

Az Északi Sark jegének felgyorsult olvadása, az időjárási anomáliák folyamatos szaporodása, mint az özönvízszerű esőzések, áradások, hurrikánok, szélviharok, forgószelek, a többéves aszály okozta terméskiesések szülte éhségövezetek, erdőtüzek, a nagyarányú környezetszennyezés nemcsak a nemzetközi összefogást bátorítja, de a hazai környezet- és természetvédelmi társaságok taglétszámát is megnövelte a közszereplésre vágyó, szakmai kérdésekben járattan és felkészületlen, dilettáns (orvoslás) szakértők köréből is. Sajnos a sok megalapozatlan, félrevezető tájékoztatás a „közvélemény tisztánlátását” is zsákutcába térítheti. Íme:

Állítás (1): „Európában Magyarországon a legrosszabb az ősbonos és betelepített fák aránya.” ... „törzs fafajszerkezet...”

Megjegyzés: Ez a sommás, elítélő felvetés már csak azért sem helyénvaló, mert a ma is elégséges erdőösztütségű országoktól eltérő korábbi hazai állapotok [1945-ben az ország területének 12%-a erdő, 2,3 millió hektár (ha) gyenge termőképességű homokterület, a kiváló erdőtenyészeti magas hegyvidék teljes hiánya stb.] kizárják a magyarázat nélküli összehasonlítást. Az 1999-ig, a rendszerváltás kezdetéig létrehozott több, mint 650 ezer ha új erdő eleve feltételezi új fafajok szerepéhez jutását, különösen ha tudjuk, hogy az 1,7 millió ha-ból 615 ezer ha nem erdőtalajon áll.

Csak várni lehet, hogy egyszer a kukoricára is rákerül a

sor, kezdeményezni fogják kitiltását a növénytermesztésből.

A gyorsan növő fafajok, az ültetvények létesítése – kedvezőtlen erdészeti adottságaink közepette is – lehetővé tette, hogy a fajlagos fahozam tekintetében (5 m³/ha/év) jól erdősült országokat (Franciaország 2,5 m³/ha/év, Németország 4 m³/ha/év stb.) is megelőzzünk. Ha számításba vesszük, hogy mindemellett a lábon álló élőfakészlet több, mint 300 millió m³ fölé gyarapodott, csak a maga módján előforduló túlzásokra utaló és nem a szakszerűséget kétségbe vonó megállapítások lettek volna említendőek.

Megítélés dolga, hogy az országnak szüksége volt-e az így létrehozott gazdasági haszonra?

Állítás (2): „Az Ázsiából behozott akácot a XVIII. században a homok megkötésére ültették.”

Megjegyzés: Az akácot Amerikából hozták be. Az Alföld parasztsága úgy megszerette, hogy semmiképpen sem járulna hozzá a száműzéséhez.

Állítás (3): „...bosszú távú erdőstratégiánk azonban nem volt” – mondta Haraszthy László, a WWF (Világ Természetvédelmi Alap) magyarországi igazgatója.

Megjegyzés: Aki hallott Kaán Károly alföldfásítási törekvéseiről, ezt követően a gazdaságos növénytermesztés alól kikerülő területek erdősítés alá vonásáról, az tudja, hogy nem a szakmai oldalt, hanem a privatizációt kell elsősorban megemlíteni, egy már több évtizeddel ezelőtt meghirdetett, 25–26%-os erdőösztütség elérését célzó munkálatok megtorpanása miatt.

Állítás (4): „A Soproni Erdészeti Egye-

tem civil szervezete a WWF bevonásával nekifogott a tervek elkészítésének.”

Megjegyzés: Mindenképpen bizalmatlanságot szül, ha már az egyetem nem létező megnevezését használja a szerző. Ma Nyugat-Magyarországi Egyetem van hét különböző karral.

Állítás (5): „Az elmúlt tíz évben évente átlagosan 10 ezer hektáron telepítettek fákat.”

Megjegyzés: Hogy fatelepítést hány ha-on végeztek az elmúlt 10 év alatt, nem tudjuk, mivel a fa, a fák telepítése nem tekinthető erdőtelepítésnek. Csak dilettánsok gondolhatják, hogy az erdészeti erdősítési munka ugyanaz, mint a parkokban végzett faültetés. Az erdő bonyolult életközösség, így pl. a térhálóknak, a faállomány-szerkezetnek, az ültetési módnak stb. fontos szerepe van, a vágáskort már nem is említve. Ez a szakmai szempontból elfogadhatatlan zsargon bizonyára pontos szóhasználatot nem ismerő fordítások nyomán kezd terjedni.

Közismert, hogy az 1990–2000. évek alatti 150 ezer ha-os erdőtelepítési programot nem sikerült teljesíteni, azaz az évi 10 ezer ha erdősítés nem felel meg a valóságnak.

Állítás (6): „Erdőt ugyanis csak erdőtalajon, bonos fából lebet és érdemes létrehozni... ültetvényeken is előnyösebb a hazai fák telepítése.”

Megjegyzés: Látszatra tömör, szakszerű és szigorú követelmények a fent idézettek. Persze, ha arra gondolunk, hogy közösen óhajtott célunkhoz, az erdős Magyarország megteremtéséhez így közelebb juthatunk-e, tárgyilagosan meg kell mondani, hogy a beerdősítésre váró területeknek ezután is csak egy része lehet erdőtalajú. Kiténik, hogy a javasoltak nem számolnak hazai adottságainkkal vagy hazai adottságaink nem-ismeretében születtek.

Az ültetvényekről szólva a nemes nyár, az akác a gazdaságtalanná vált és ezért erdőtelepítés céljára átadott mezőgazdasági területeken jó esetben 3–5-ször nagyobb fahozamot biztosított, mint a lassú növekedésű lombos fafajaink. Az erdőgazdálkodó, aki családi boldogulása érdekében haszonra, nyereség elérésére tö-

rekszik, ugyan mire gondolhat az ilyen ötletek hallatán?

Állítás (7): „Sajnos, állította a WWF magyarországi igazgatója, egyes fajok, mint az akác is, már kikerült az ember ellenőrzése alól. ... A termőföldet tönkreteszí, utána a nemesebb fajok már képtelenek gyökeret eresztetni, és a többi növény és az állatvilág is kiszorul az akácokból.”

Megjegyzés: Előttünk a magára hagyott természet, a fajok küzdelme, az agresszív akác terjedése láttán tehetetlen emberek. A hazai erdőgazdálkodás tekintetében azonban már 1879-től a tűzéves üzemtervekre alapozott gazdálkodás a jellemző. 1935 óta a magánerdőkre is érvényes ez az előírás. Az akáccal tehát csak ott lehet baj hazai viszonyaink között, ahol az erdőműveléssel, a gazdálkodással részben, időlegesen felhagytak, a költségmegtakarítás mindenáron kapott zöld utat, ha törvényellenesen is. A nemesebb fajok már nagyon hosszú ideje háborítatlan természeti környezetben terjedhettek a fejlődő világ országaiban őserdei viszonyok között.

Az egyetemi oktatás folyamán az erdőmérnök-hallgatókat megismertetik a levegő nitrogénjét lekötő, az akác gyökérzetével szimbiózisban tenyésző mikroorganizmussal. A talaj nitrogéntartalmának feldúsulása nem tekinthető a talaj elszegényítésének.

Állítás (8): „...a faültetvényeknek biológiai értéke nincs vagy csak csekély.”

Megjegyzés: Az ültetvények rendszerint egyetlen fajjal különböző térháló mentén kiültetett faegyedei kétséget kizáróan az erdei életközösségi gazdaság legvégére szorultak. Ennek ellenére tőlük sem lehet elvitetni, hogy faállomány voltukból következően a rajtuk átáramló levegő portartalmát a talajra ülepítik, a talaj árnyalásával erdeit közelítő mikroklímát hoznak létre, deflációt akadályozó hatással (szélviharok lecsendesítése) is hasznosak, sőt a koronák asszimilációs tevékenysége folytán a levegő szén-dioxidjából (CO₂) 2–3-szor többet kötnek le a fatest képzésére, mint a lassú növekedésű lombos fajok. Elvitathatatlan tehát, hogy az üvegházhatás visszaszorításában pozitív szerepet játszanak ők is. Látható, hogy az erdőgazdálkodás hírnevének öregbítését a fenti kijelentések nem szolgálják.

Állítás (9): „Az erdőstratégiának az élővilágon kívül azzal is foglalkoznia kell, hogy a várható nagy telepítések nyomán több százezer köbméterrel növekszik a kitermelhető faanyag is. Idejekorán föl kell mérni, mi lesz az erdőtulajdonosokkal... A jelentős többlet lenyomhatja

az árakat, gazdaságtalanná téve az erdőgazdálkodást.”

Megjegyzés: A távlati stratégiai célkitűzések szempontjából úgy gondoljuk, társadalmi érdek, hogy országos viszonylatban a 25–26%-os erdőszültség mielőbb teljesüljön. Az idegen fajok lecserélési beütemezését célszerűen a faállományok beéréséhez, vágáskorához kellene igazítani, vagyis legalább 25–30 évre elosztva.

A program kidolgozásának tervbevétele idején a gazdálkodókat azzal riogatni, hogy az erdőtelepítéssel létrehozott fatömegnövekedés faárleszorító hatású lesz, a fakereskedelemre vonatkozó ismeretek teljes hiányáról tanúskodik. A gazdálkodók egy része, sajnálattal kell megállapítani, a profitszerzés művelés-átváltozásával egybekötött változatát, az erdőterü-

Török–magyar erdészeti együttműködés

Torgyán József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter meghívására az elmúlt héten hivatalos látogatást tett Magyarországon Nami Cagan, Törökország erdészeti minisztere. Ez az esemény viszonylag gyorsan követte a török mezőgazdasági és falufejlesztési miniszter, Yusuf Gökaltap magyarországi tartózkodását, aki az OMÉK alkalmával állategészségügyi és növényvédelmi kormányközi egyezményt írt alá a magyar társminiszterrel. A két ország közötti kapcsolatok magasabb fokozatra váltását jelzi, hogy a Cagan miniszter által vezetett török delegáció budapesti tárgyalásai is konkrét eredményt hoztak. A megbeszélések követően december 7-én az FVM székházában Nami Cagan és Torgyán József a sajtó nyilvánossága előtt szándéknyilatkozatot írt alá a két ország erdészeti együttműködéséről.

A hivatalos aktus után a két miniszter sajtótájékoztatót tartott. Nami Cagan a két ország közötti egyre fejlődő kapcsolatokat méltatta, amelyeket ezen szándéknyilatkozattal kiterjesztettek az erdészeti szakágazatra is.

– Torgyán miniszter úr korábban már aláírt együttműködési szerződéseket a másik törökországi kollégájával – mondta. – Most elhatároztuk, hogy együtt fogunk működni az erdészet és az erdőgazdálkodás területén is. Az a tárgyalási készség és konstruktivitás, amelyet a magyar miniszter úr megbeszéléseinél mutatott, minden elismerést megérdemel.

let építési teleké alakítását, s így több ezer ha erdő megszüntetését tekinti rövid távon követendő útnak.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a leírtak alapján semmit sem tudhatunk meg arról, hogy az Európai Uniónak milyen elvárásai vannak a tagországok erdőgazdálkodásának stratégiai célkitűzései vonatkozásában. Tudván, hogy Észak-, Közép- és Dél-Európa országainak természeti viszonyai, erdőben való gazdagsága között milyen nagyok a különbségek, egységes szabályzatokban aligha lehet gondolkodni. A bennünket közelről érdeklő támogatási rendszer elvárásairól azonban – a gazdálkodók környezetvédelemmel összefüggő megmondolásainak alakítása érdekében – nem ártott volna tájékoztatást adni.

Aztán arról szólt a török miniszter, hogy Magyarország nagyon rövid időn belül elfoglalja méltó helyét az Európai Unió tagjai között – Törökország pedig szeretné hasznosítani azokat a tapasztalatokat, amelyeket Magyarország szerez ebben a folyamatban.

Torgyán József a konkrét részletekről adott tájékoztatást. Utalt arra, hogy Törökország lényegesen nagyobb, mint Magyarország, ott az erdészet külön minisztérium alá tartozik. Azért hívta meg Nami Cagan kollégáját magyarországi látogatásra, hogy az erdészeti szándéknyilatkozattal kiegészítsék az állategészségügyi és a növényvédelem területén nemrégiben megkötött megállapodásokat.

– Ehhez az újabb együttműködéshez jó alapokat teremt a két ország gazdasági elhatározása – fejtette ki Torgyán József –, amelynek értelmében Magyarország tűzéves erdősfertőzési program megvalósításába kezd 2001-ben, Törökország pedig elhatározta, hogy erdeinek ötven százalékát megújítja, fejleszti. Miután Törökországnak óriási erdőterületei vannak, Magyarország intenzíven bekapcsolódhat ebbe a felújítási munkába. Az akáctelegek tekintetében ez a munka már el is indult, de szeretnénk szélesebb alapokra helyezni a facsemete-előállítási tevékenységet, javasoltuk szaporítóanyagok vegyes vállalatok útján történő termeltetését, erdészeti nemesítést.

(Kis Újság)